

com un riu inclement.» (p. 53). *Per a tota la mort* és un recull escrit l'any 1963 (uns mesos després de *Quadern per a ningú*, publicat dins *Les pedres de l'amfóra*, el segon volum de l'«obra completa»); consisteix en la crònica d'un amor, formada per setze poemes d'extensió variable, amb un tractament del tema que en destaca els aspectes materials, i que continua, doncs, la millor tradició de la poesia eròtica catalana (de Salvat-Papasseit i Gabriel Ferrater, poso per cas). Són uns poemes cenyits, en els quals el sexe apareix de manera directa, sense excessives concessions a la retòrica:

«et vaig besar aquell dia a la boca,
oberta i gran, aquells llavis tendrals.
encara més, et vaig besar les dents.
i més delit encara: les genives». (p. 185)

Les Acaballes de Catul i *Ora marítima* són els reculls més interessants del volum. Són recreacions sobre Catul i Rufus Fest Avit, respectivament, on, a partir de la «fidelitat» del poeta a les lletres llatines (de la qual ja havíem tingut ocasió de veure'n algun fruit en el primer volum de l'«obra completa», les *Horacianes*), barreja reflexions sobre el present de la seva vida, sobre l'amor i sobre la mort, l'amistat, etc. Aquests reculls són interessants per tres raons: 1) Per la barreja que fa de temes i motius extrets de la poesia clàssica, dels autors citats, amb temes i motius extrets de la realitat personal, veritable o fingida, de Vicent Andrés Estellés; 2) Per les reflexions, sovint iròniques, que fa sobre la seva poesia, i el tractament crític que aquesta pot rebre:

«Un molt tenaç professor alemany,
excavador entossudit a Ibèria,
traurà senyals i guies dels meus versos,
orientant, des d'ells, les seves passes.
M'editarà, inencontrablement,
amb els ajuts d'un jove català.» (p. 145);

3) Per les declaracions de principis que s'aguguen també sota/dins alguns poemes d'aquests reculls. Sobre la seva concepció de

la tècnica poètica: «M'agrada molt mesurar els meus versos / com he vist fer, i és molt estimulant, / a catalans poetes que m'estime». (p. 101); o la seva concepció de la vida: «El meu secret, de què et faràs confident / és aquest gust general per la vida.» (p. 144); o bé, l'explicació d'una de les obsessions que mouen la seva obra poètica:

«Sols he sabut —si alguna cosa sé—
narrar allò que passa al meu davant,
uns accidents, una geografia,
uns litorals de perfumada línia...» (p. 152)

És en aquests reculls on trobem definida la seva preferència per una forma treballada, extreta dels clàssics. La utilització sistemàtica i obsessiva d'un model de vers (el decasíllab amb cesura a la quarta síl·laba) dona a la seva poesia una musicalitat, un sentit del ritme, i fa que la lectura del poema es faci d'una manera quasi mecànica, que sorprèn de vers en vers el lector.

A mi acorda un dictat, subtítulat «crònica farcida», és un llarg poema de 445 versos, que conté reflexions sobre el seu temps i la seva obra, i que, en certs moments, recorda el «Poema inacabat» de Gabriel Ferrater. Està escrit en versos alexandrins, fet que contrasta amb els altres reculls, escrits amb decasíllabs. També contrasta, des del punt de vista mètric, l'últim recull del volum, de qualitat molt desigual, *Primera audició*, escrit en versos molt curts. És l'intent de fer un «cançoner», i la versió que dona a conèixer aquí és incompleta.

Llegir una nova obra de Vicent Andrés Estellés ens fa patent no sols les qualitats i les limitacions del poeta, sinó que també ens recorda la riquesa i la diversitat d'una obra ignorada del públic durant molt de temps, i que, lentament, surt a la llum. Malgrat les desigualtats de la seva producció, Vicent Andrés Estellés és, sens dubte, un dels poetes més importants de la poesia catalana contemporània. Cada nova lectura, cada nova obra ens ho confirma.

ENRIC BOU

ROBERT SALADRIGAS: *Aquell gust agre de l'estel*. Barcelona, Selecta, 1977. (Col·lecció «Antílop», núm. 14.) 474 ps.

Aquell gust agre de l'estel, guardonada amb el premi «La Dida», de 1976, és la novel·la més ambiciosa que fins ara ha escrit Robert Saladrigas. El llibre es divideix en dues parts: la primera alterna el relat auto-

biogràfic del protagonista, Agustí, amb el d'un narrador omniscient que explica els fets del present i del passat immediat (a partir de l'arribada d'Agustí a Barcelona). La segona part té tres temps: primer, segon

i zero. El primer és una alternança entre els monòlegs d'en Bernat, personatge foll tancat a una torrata, i el relat del mateix narrador omniscient. El temps segon és una successió de quasi quaranta planes, sense paràgrafs delimitats, tot ell un monòleg continu, adés d'Agustí, adés d'en Bernat, fins al punt de confondre's en un únic monòleg, ja que les situacions de tots dos personatges coincideixen: éssers tancats, i amb la imaginació com a única llibertat. Al temps zero assistim al final de la història, unes vegades per boca del narrador, d'altres per boca d'Agustí.

L'argument de la novella és la vida d'Agustí Corts, emmarcada en el món de la postguerra. Fill de menestrals amb aspiracions, va creixent aïllat, ja que la seva mare procura que no es barregi amb els nens del barri. Un estel que vola al terrat el durà a conèixer en Bernat, contraposició constant de l'Agustí: el seu pare va estar a la presó després de la guerra, el germà estudia per capella protestant a Suïssa, i ell no va a escola perquè no ho considera interessant i es passa la vida llegint i pintant a la seva habitació. Les converses d'en Bernat i després del seu germà Ramon, obriran un nou món a l'Agustí. Però aquesta etapa d'eufòria acabarà aviat, d'una banda amb l'empresonament d'en Ramon, per la seva activitat política, que Agustí gairebé desconeixia, i, de l'altra, amb la decisió d'aquest de no continuar estudiant arquitectura, com era el desig de la seva família, i dedicar-se al cinema. S'enfronta, aleshores amb la família, i fuig. Se'n va a estudiar a Itàlia, on viurà uns primers temps de solitud i decepció, ja que el centre d'estudis cinematogràfics no li ofereix allò que ell desitjava; després coneixerà una noia piemontesa, Mariangela, amb qui intimarà, que li obre les portes de noves amistats, semiintellectuals i semianarquitzants, que seran el seu món a Itàlia. Al mateix temps, Emma, la germana d'en Bernat, vindrà a Itàlia i viurà amb ell una breu història d'amor. Aquesta felicitat queda violentament tallada quan la policia italiana agafa Agustí, el qual, tot i ésser innocent, és acusat d'haver col·locat unes bombes. A partir d'aquí comença l'etapa del seu enfonsament: empresonat, els interrogatoris i les tortures el porten a sentir un fàstic extrem (mentrestant, a Barcelona, Bernat, aïllat, enfolleix

progressivament). Però l'absurd de la situació no se soluciona i passarà quatre anys a la presó. L'aïllament i l'abandó per part dels amics li faran experimentar una profunda angoixa. De manera que quan el deixen anar i el porten a Barcelona, ni el record, ni el reencontre amb la família, ni el contacte dels carrers enyorats seran suficients per extingir la nàusea constant que l'ofega. Acabarà per engolir un tub de barbitúrics, pensant que ell, com aquell estel que l'encisava de petit i que mai no havia sabut fer anar, vola.

Les citacions literàries que encapçalen cada part i cada temps són una mena de resum del seu contingut. Així podem dir que la primera part és determinada per la por (ja que el món exterior és opressor i anul·la l'individu), mentre dins la segona part s'intenta donar unes respostes a aquesta situació: bogeria o imaginació, als temps primer i segon, i la mort (comparable a la soledat) al temps zero. Així, cada part està marcada, en certa manera, per l'estel que dona títol a l'obra: a la primera és el somni inassolible d'infant; a la segona (i això es fa més evident al final dels temps segon i zero), aquest estel acaba per ser el símbol de la llibertat aconseguida a través de la ment: l'home pot volar.

Aquests temes no són nous a l'obra de Robert Saladrigas, sinó que han constituït una preocupació constant al llarg de la seva obra. A *Aquell gust agre de l'estel* s'han bastit com a centre de tota una vida que, d'alguna manera, és resum i testimoni de la malaguanyada generació que ara té de trenta a quaranta anys. Ara bé, crec que aquest testimoniatge s'hauria vist enriquit si l'ambició literària hagués estat més controlada. Temes com la por, l'angoixa i la tortura són prou vàlids (i vigents, últimament, dins la narració catalana actual), com per no haver d'acudir als clàssics temes de la fugida a l'estranger (crec que haurien fet més efecte les escenes de tortura situades a casa nostra) o el desvetllament del sexe, per posar un exemple. Altrament, la novella és prou ben pensada i estructurada, i reix en aspectes tècnics, com poden ser els diversos punts de vista alternats o, sobretot, el monòleg interior barrejat dels dos personatges principals.

GLÒRIA BORDONS